O REFLECȚIE DESPRE ULTRACREPIDARIANISM

Nu de mult timp am avut ocazia să întâlnesc într-un articol o trimitere la cunoscuta expresie latină "*Ne sutor ultra crepidam*". Conform Enciclopediei libere Wikipedia, care precizează și istoricul expresiei, în traducere ad litteram aceasta înseamnă "*cizmarule, nu mai sus de sandală"* dar cu sensul figurat, deplin acceptat, este ”*folosită pentru a avertiza pe cei care vorbesc despre lucruri ce depășesc competența lor*”**.** Plecandu-se de la această expresie se folosește termenul de ”ultracrepidarianism”, care *”semnifică oferirea de opinii și sfaturi în chestiuni din afara cunoștințelor cuiva*”. O persoană care are o astfel de prestație este categorisită ca fiind *”*ultracrepidarian”*.* Cuvântul *”*ultracrepidarianism” și derivatele sale nu le-am găsit în ”Dicționarul explicativ al limbii române”.

Pe parcursul deceniilor de viață, atât în spațiul profesional cât și în cel social-politic, am avut ocazia să mă întâlnesc, de foarte multe ori, cu astfel de practici și cu persoane care încercau să emită păreri și soluții pentru probleme pentru care nu aveau competența necesară. Faptul în sine nu are efecte practice periculoase decât în măsura în care astfel de persoane ajung în funcții decizionale în care aceste păreri și soluții își fac efectul distructiv pe diverse planuri în viața comunităților.

Viața a demonstrat că nu întotdeauna evaluarea competențelor unor persoane funcționează la modul cel mai obiectiv chiar dacă prin prevederi legale sunt prevăzute multiple filtre care să evite situațiile nedorite. În special în zona politică acest lucru este de foarte multe ori evident, aici funcționând alte reguli care au explicații în practici mai puțin ”ortodoxe”. Urmărind cu atenție diferitele dezbateri televizate avem ocazia să

constatăm în multe situații că în fața noastră avem astfel de persoane care aparțințin categoriei de ”ultracrepidarieni”.

Întrebarea firească care se pune este dacă apariția acestor situații au o explicație. Una din explicațiile ce poate fi luată în considerare este aceea că nivelul de educație și instruire a multora din semenii noștri care își asumă misiuni în spațiul public este la o cotă reală nu foarte ridicată, chiar dacă din punct de vedere formal, al actelor de studii efectuate și atestate, se presupune că el ar fi adecvat. Carențele evidente și palpabile ale sistemului nostru educațional din ultimii 30 de ani își face resimțită prezența cu acuitate în multe, chiar foarte multe, situații. O a doua explicație este, în opinia mea, o reacție colectivă lipsită de fermitate față de prezența acestor persoane în funcții cu responsabilități pentru care nu sunt suficient de pregătite. În același timp putem lua în discuție și lipsa unor criterii foarte bine structurate și aplicabile cu un grad mare de siguranță la accesul persoanelor în zonele de responsabilități comunitare.

Personal cred că prin neasigurarea în formele de instruire la toate nivelurile a unei capacități de autoevaluare suficient de dezvoltate face ca multe din persoanele ce manifestă astfel de atitudini să nu sesizeze la timp situațiile când se află în categoria de ”ultracrepidarieni”.

Se poate spune că cele enumerate mai sus presupun ca principiul meritocratic să funcționeze natural în toate domeniile vieții social-economice și politice. Ar părea o dorință ușor idealistă în condițiile de azi care sunt dominate de tendința tot mai accentuată de schimbare a grilei de evaluare a calităților reale ale indivizilor care sunt mult modificate prin tehnicile de expunere și comunicare publică la o scară greu de imaginat în trecut. În zilele noastre putem constata diferențe uriașe între persoana fizică cu prestație concretă, palpabilă și personajul virtual promovat prin rețelele de socializare, atât de accesibile tuturor.

Dezvoltarea societății noastre la cote comparabile cu cele ale țărilor avansate presupune ca mecanismele de promovare și menținere în poziții de responsabilitate socială și politică să aibă la bază criterii și metode de evaluare cât mai adecvate nivelului aflat în discuție. Se poate invoca faptul că o astfel de exigență aplicată la modul real pare ușor utopică, dar un progres concret și real al societății noastre impune cu necesitate o schimbare profundă a acestui proces atât de important. Punctul de pornire al acestui proces ar trebuii să se situeze în primele momente ale educației și instruirii tinerilor care se face în școală și familie. Și când spun școală am în vedere toate nivelurile de instruire accesibile .

Am sesizat faptul că în spațiul economiei private selecția și accesul persoanelor la funcțiile și responsabilitățile importante folosește sisteme de evaluare cu un grad mai avansat de obiectivitate ce reduce sensibil riscul de selecție a persoanelor inadecvate.

Tema dezvoltată sintetic în textul de față presupune o dezbatere mult mai detaliată pentru a se putea găsi căile pentru anihilarea ultracrepidarianismului din spațiul public național.

Și dacă gândurile menționate mai sus au pornit de la o expresie latină voi încheia făcând apel tot la o expresie plină de profunzime: ”*Per asper ad astra*”. Sensurile acesteia conform Enciclopediei Wikipedia sunt *”calea spre reușită este presărată cu greutăți și numai prin strădanii anevoioase (per aspera) se poate ajunge la izbândă, la lumină (ad astra)”*.

Drum bun, pe această cale deloc ușoară!

Prof.univ.em.dr.VASILE BOLOȘ

(Ziarul ”Cuvântul liber”, Tg.Mureș, 4 noiembrie 2025)